

Toukokuu

Vapunpäivä (1.5)

Perheidenpäivä (15.5)

Äitiinpäivä (kuukauden toinen sunnuntai)

Toukokuu on kevään viimeinen kuukausi ja on saanut suomenkielisen nimensä siitä, että silloin tehdään toukotyöt eli viljan kylvä ja sen valmistelut, kyntö ja äestys. Toukokuu on etelässä kukkaloiston, puiden lehteen tulon ja kesän alkamisen aikaa. Pohjoisessa se on kevättulvien, luonnon heräilemisen ja lumien sulamisen aikaa.

Luonnossa tapahtuu:

Toukokuun ensimmäiset viikot ovat luonnolle nopeinta kasvun aikaa Etelä-Suomessa, jossa luonnon herääminen on alkanut jo huhtikuussa. Puut alkavat tulla nopeassa tahdissa lehteen ja valkovuokot kukkivat kaikissa Etelä-Suomen vähänkin lehtomaisissa metsissä runsaasti. Useimmat nisäkkäät saavat poikasensa. Talvipesässä varttuneet karhunpoikaset ovat jo viisikiloisia. Tuomi ja mustikka kukkivat. Viimeiset muuttolinnut kuten pääskyt saapuvat suomeen.

Puutarhassa tapahtuu

- Kevätlannoituksella on jo kiire!
- Leikkaa ja lannoita ruusut
- Karaise esikasvatetut taimet
- Uusien kasvien istutusaika on nyt parhaimmillaan (kesäkuun 10. pitäisi hallaöiden olla ohii pohjoisessakin).
- Mansikkamaa on syytä puhdistaa haravoiden ja harjaten.

Maatilalla tapahtuu:

- Toukokuu on maatilalla kiireistä aikaa: pellot muokataan, lannoitetaan ja viljat kylvetään.
- Maatilan eläimistä suurin osa päästetään kesäksi laitumille.
- Toukokuuhun ajoitetaan monen hevozen varsominen.

Lemmikkieläintenviikko (viikko 20) -> Tarkoitus on muistuttaa jokaista lemminkin omistajaa vastuuntunnosta ja huolenpidosta! (Tutustuminen kodittomien eläinten suojaan)

<http://www.loytoelaintalo.fi/>

<http://www.hesy.fi/>

Retkiehdotus: Toukokuussa luonnossa on paljon ihmeteltävää, tehkää retkiä lähiympäristöönne! Tutustukaa jokamiehen oikeuksiin:

<https://4h-fi.directo.fi/@Bin/3024067/jokamiehenoikeudet.pdf>

Kerää luonnosta askartelumateriaalia talteen yhdessä lasten kanssa

Materiaali	Käsittely
<p>Havut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havut ovat monipuolinen raaka-aine ja se kuuluu talvenkoristeisiin. Siitä voidaan askarella mm. havupalloja, kransseja ja köynnöksiä. Lisäksi sillä voidaan koristella muun muassa jouluisia kukkaistutuksia. - Havuissa on paljon valinnan varaa: kuusen, männyt, katajan jne. havut. - Havujen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. 	<p>Havut ovat ikivihreitä ympäri vuoden, mutta ajankohtaisia ne ovat tavallisesti talvella pihan koristeina. Viileissä tiloissa havut voivat säilyä jopa talven yli, mutta lämpimissä sisätiloissa ne karistavat havunsa melko nopeasti.</p>
<p>Koivunoksat vihtoihin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koivunoksien keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. 	<p>Rauduskoivu on vihtamateriaalina kestävämpi mutta hieskoivun oksia pidetään notkeampina. Siitä syystä ne sopivat paremmin varsinkin vihdan pannan sitomiseen.</p>
<p>Kävyt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Käpyjä voi käyttää muun muassa joulukoristeiden askarteluun ja jouluasetelmissa. - Maahan pudonneita käpyjä voi kerätä omaan käyttöön, mutta elävissä puissa olevien käpyjen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa. 	<p>Kerätyt kävyt levitetään ilmavalle alustalle, esimerkiksi ritilän päälle. Ritilä laitetaan kuivaan, ilmavaan ja mieluiten lämpimään paikkaan, jossa kävyt aukeavat kauniisti.</p>
<p>Luonnonkukat kuivumaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - mahdollistaa kuivakukka-asetelmien ja muun askartelun myöhemmin. - myös viljat soveltuvat kuivatukseen ja niitä hyödyntää myös lintujen talviruokinnassa. 	<p>Viljeltyjä ja luonnonkasveja voi kuivata. Helpoin tapa kuivaukseen on ilmakeivatus, jossa kerätyistä kasveista tehdään pieniä kimppuja ja nostetaan ne löyhästi roikkumaan ylösalaisin kuivaan, ei liian lämpöiseen ja auringolta suojaisaan paikkaan. Toinen tapa kuivata on pitää kukkia vedettömässä maljakossa pystyasennossa ja samanlaisissa olosuhteissa kuin ilmakeivatuksessakin. Kunnolla kuivatut kasvit voivat säilyä kauniina vuosikausia.</p>

Ämpäriperunat

Ämpäriperunoiden kasvatusta on helppoa ja vaivatonta pienessäkin tilassa. Istutusastiaksi käy mikä tahansa isompi ruukku tai ämpäri, jonka pohjassa on reikä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
			■								
			■								

■ Milloin mahdollista? ■ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Siemenperunoita
- Valoa läpäisemättömiä ämpäreitä/ruukkuja (reikä pohjassa)
- Aluslautasia
- Turvemultaa
- Pieniä kiviä tai soraa salaojitukseen

Työohje:

1. Laita ämpäriin pohjalle soraa. Täytä ämpäri puolilleen multaa.
2. Laita (itäneet) siemenperunat ämpäriin (2kpl/astia).
3. Peitä perunan mukulat mullalla (itäneet mukulat eivät saa saada valoa, joten tässä vaiheessa voi pitää pimeässä), mutta jätä mullan lisäystä myöhemmäksi.
4. Kastele ja pidä kylvös tasaisen kosteana koko kasvukauden ajan.
5. Siirrä valoon (ulos/parvekkeelle), kun peruna alkaa kasvattaa vartta. Lisää ämpäriin multaa, sillä uudet mukulat kehittyvät lähelle mullan pintaa ja vihertyvät herkästi saadessaan valoa jos multaa ei lisätä. Huolehdi, ettei peruna joudu alttiiksi yöpakkasille (harso).
6. Peruna kasvaa itseksensä ämpäriin, kunhan muistaa säännöllisen kastelun ja lannoituksen.
7. Perunasta voi odottaa satoa aikaisintaan 10-12 viikkoa istutuksesta.

Ohjaajalle:

- Satoa saa nopeammin, kun käyttää aikaista perunalajiketta (esim. Timo) ja idättää mukulat etukäteen (esim. valoisalla paikalla ikkunalaudalla).

2 mukulaa/ämpäri

Satoa n. 2 kuukauden kuluttua

Hymyilevät auringonkukat

Auringonkukkia on helppo ja hauska kasvattaa, lisäksi ne tarjoavat ravintoa eläimille. Auringonkukista saa hyönteisille mettä ja siemeniä linnuille.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
			■								

■ Milloin mahdollista? ■ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet

- Kylväastioita
- Multaa
- Auringonkukansiemeniä
- Kastelukannu

Tiesitkö että?

Auringonkukat eivät aina ole keltaisia. Voit kasvattaa myös valkoisia, oransseja ja punaisia auringonkukkia.

Ne myös kääntävät kasvonsa auringon mukaan!

Auringonkukka on kotoisin Pohjois-Amerikasta, mutta se on Venäjän kansalliskukka.

Toimi näin:

1. Kylvä yksi auringonkukansiemen noin 3 cm syvyyteen esimerkiksi tyhjään jugurttipurkkiin jossa on kylvömultaa.
2. Laita purkit lämpimään paikkaan ja peitä muovikelmulla. Kun mullasta nousee pieni taimi, poista muovi.
3. Kun pieni purkki jää liian pieneksi istuta taimi suurempaan astiaan. Vie astia pihalle kun ulkona on riittävän lämmintä. (ei hallaa yöllä). Tue kukka tarvittaessa tukikepillä.
4. Kun kukka on kukkinut, voit nyppiä keskustan kuivuneita kukintoja ja tehdä oman hymynaaman!

Ohjaajalle:

Auringonkukat voi kylvää myös suoraan ulos kesäkuun alkupuolella.

Toukokuu

Kasvipenkin perustaminen

Sopivan maaperän puuttuminen ei ole este kasvimaan perustamiselle. Kasvimaan voi melko yksinkertaisesti ja halvalla perustaa vaikka kerrostalon pihaan rakentamalla tai ostamalla sinne valmiita kasvilaatikoita.

Kasvilaatikkojen idea on sama kuin kasvimaallakin, mutta kasvit kasvavat mullalla täytetyissä laatikoissa.

Kasvilaatikkojen etu on myös siinä, että niitä voidaan rakentaa eri korkeuksille, jolloin niiden viljely onnistuu toimintarajoitteisilta ja apuvälineitä käyttäviltäkin henkilöiltä. Haastavuutta toimintaan tuo laatikon suunnitteleminen ja toteutus alusta loppuun. Toiminta on myös hyvin yhteisöllistä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
			■									
			■									

■ Milloin mahdollista? ■ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Rakennustaito, aikuisen apu

Toiminnan kesto:

2 h ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työkalut (pohjallinen laatikko: 1,20x0,5x0,3m):

- Raakalautaa (n. 17 m)
- 5x5cm patikkaa laatikon kulmiin (n. 1,2m) + 4m jaloiksi
- Nauloja
- Saha, mitta, vasara, (kanki laatikon maahan kiinnittämistä varten)
- Multaa (n. 180 litraa)

Työohje:

1. Saha laudasta kasvilaatikkoon tarvittavat laudanpätkät: 6x1,2m(reunat), 6x0,5m (päädyt), 5x1,2m(pohja). Sahaa patikasta laatikkoon kulmapalat: 4x0,3m.
2. Kasaa laatikko naulaamalla pääty- ja reunalaudat kulmapatikoihin. Naulaa loppuksi pohjalaudat paikoilleen.
3. Sahaa jalkapatikoista sen pituiset jalat, kuinka korkealle lavan haluat. Naulaa ne laatikon kulmiin.
4. Tee kangella maahan reiät ja lyö laatikon jalat maahan. Voit tehdä laudasta vielä "tukikehikon", jonka naulaat jalkojen alareunaan.
5. Täytä laatikko mullalla.

Ohjaajalle:

- Kasvilaatikon voi tehdä myös suoraan maanpinnalle, jolloin pohjaa ei tarvita ja kulmapatikat voi sahata sen verran pidemmiksi, että niiden avulla laatikko voidaan upottaa maahan. Tällöin laatikon pohjalle kannattaa asetella maisemointikangas, joka estää rikkaruohojen kasvamisen laatikkoon.
- Pyörätuolia käyttävälle jalallisen kasvilaatikon on oltava sen verran korkea, että jalat mahtuvat pöydän alle (n. 67cm). Lisäksi on kiinnitettävä huomiota kasvilavan reunan korkeuksiin ja leveyteen.

Lisätietoja: <http://www.suomela.fi/piha-puutarha/Kasvihuoneet/Tee-itse-kasvilava-pyorien-paalle-50177>

Lähde: <http://kaupunkiviljely.fi/missa/laari-maattomille-pinnoille/>,

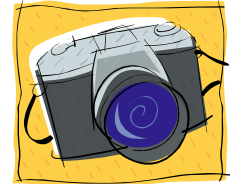
Valokuvakasvio

Lähtekää kameroiden kanssa retkelle luontoon ja aina kun löydätte uuden kasvin, ottakaa siitä kuva. Kuvista voidaan luoda digitaalinen kasvio. Tämä on huomattavasti yksinkertaisempaa kuin vanhanaikaisen, prässättyistä kasveista tehdyn kasvion luominen.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
				—————								
					—————							

————— Milloin mahdollista? ————— Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- ATK taidot

Toiminnan kesto:

1,5-2h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Kamera, kamerakännykkä
- Värikasvio
- Kansio

Työohje:

1. Lähtekää retkelle luontoon ja kuvatkaa eri kasvilajeja samalla
2. Tunnistakaa kuvatut kasvit kasvikirjan tai nettikasvion avulla
3. Laatikaa kasvista tunnistuskortti

Ohjaajalle:

Retkiä luontoon voidaan järjestää pitkin kesää ja näin saadaan eri aikaan kukkivia kasveja kasvioon. Retkiä voidaan tehdä myös muina vuodenaikoina, jolloin kasvioon voidaan koota kuvia esimerkiksi puista eri vuodenaikoina. Kuvauksen kohteena voi olla myös sama puu eri vuodenaikoina.

Lisätietoja:

- <http://www.luontoportti.com/suomi/fi/kasvit/>
- <http://kasvio.avoin.jyu.fi/>

Toukokuu

KASVI:

MILLOIN:

MISSÄ YMPÄRISTÖSSÄ:

PIHA

PELTO

METSÄ

RANTA

VESI

KALLIO

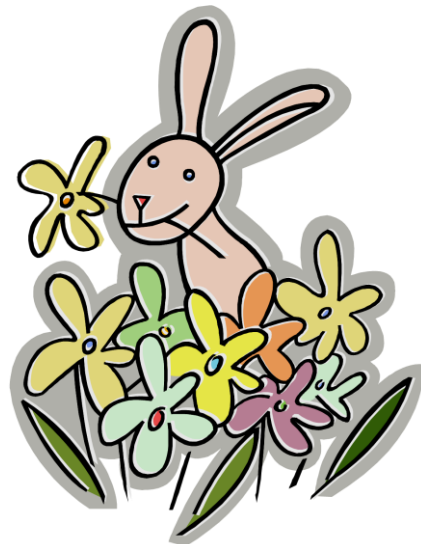
MUUTA HUOMIOITAVAA

Toukokuun puuha: KASVIEN VALINTA

Puutarhaa perustettaessa, lapselle on tärkeää päästä mukaan valitsemaan kasveja. Itse valittujen kasvien kasvattaminen lisää omistamisen tunnetta ja halua hoitaa kasvia. Aikuisen on kuitenkin varmistettava että kasvi sopii omaan puutarhaan, lisäksi kasvin tulisi olla melko kestävä. Lasten puutarhaan sopivien kasvien valikoima on laaja, mutta on myös jonkin verran sellaisia kasveja jotka ovat myrkyllisiä, piikikkaita tai muuten ihoa ärsyttäviä.

Vältettäviä kasveja:

- Enkelinpasuuna (*Brugmansia*)
- Kielokasvi (*Convallaria majalis*)
- Koiso (*Solanum sp.*)
- Kultasade (*Laburnum alpinum*)
- Kuuruoho (*Lunaria annua*)
- Lupiini (*Lupinus polyphyllus*)
- Neidonkieli (*Echium vulgare*)
- Risii (*Ricinus communis*)
- Ritarinkannus (*Delphinium*)
- Sormustinkukka (*Digitalis purpurea*)
- Sorvarinpensaas (*Eonymus sp.*)
- Taponlehti (*Asarum europaea*)
- Tyräkit (*Euphorbia sp.*)
- Ukonhattu (*Aconitum napellus*)

Nopeasti itäviä kasveja:

- Retiisi
- Vihersipuli
- Krassi
- Pinaatti
- Nauris
- Auringonkukka
- Herneet
- Ruusupapu

Jättiläispuutarha

- Jättitatar (*Fallopia sp.*)
- Raparperi
- Isolehtiset kuunliljat (*Hosta sp.*)
- Salkopapu
- Huisku-unikko (*Macleya sp.*)
- Auringonkukat
- Isotöyhtöangervo (*Aruncus dioicus*)
- Jätipoimulehti (*Alchemilla mollis*)

Hassuja vihanneksi ja marjoja:

- Mangoldit (monenkirjavat lehtiruodit)
- Tomaatti 'Tigerella' (raidalliset tomaatit)
- Koristekurpitsat ja jättikurpitsa Kirjavat porkkanat (valkoiset, keltaiset ja purppurat porkkanat)
- Maissi 'Indian summer' (valkoiset, punaiset, keltaiset ja purppurat tähkät)

Perhospuutarhan kasveja

- Päivänkakkara (*Leuchanthemum vulgare*)
- Lemmikit (*Myosotis sp.*)
- Auringonkukka
- Kehäkukka (*Calendula officinalis*)
- Samettikukka (*Tagetes sp.*)
- Mirrinminttu (*Nepete x faassenii*)
- Rantakukka (*Lythrum salicaria*)
- Purppurapunalatva (*Eupatorium purpureum*)
- Kaunokit (*bellis sp.*)
- Törmäkukat (*Scabiosa sp.*)
- Akankaalit (*Ajuga sp.*)
- Keltavadelma
- Punajuuri 'Chioggia' (leikatessa punaiset ja valkoiset kehät)

Kosketeltavia ja haisteltavia kasveja:

- Nukkapähkämö (*Stachys byzantina*)
- Ryytisalvia (*Salvia officinalis*)
- Hopeasalvia (*Salvia argentea*)
- Vuorenkilpi (*Bergenia*)
- Höyhenheinät (*Stipa sp.*)
- Isoräpelö (*Briza maxima*)
- Ajuruoho (*Thymus*)
- Basilika (*Ocimum basilicum*)
- Kissankäpälä (*Antennaria dioica*)
- Kaunokainen (*Bellis perennis*)
- Tuoksupielus (*Lobularia maritima*)
- Hopeakäpälä (*Helichrysum petiolare*)
- Laventeli (*Lavandula officinalis*)
- Ruohosipuli (*allium schoenoprasum*)
- Piparminttu (*Mentha x piperita*)

Kissa

Kissa eli kesykissa tai kotikissa polveutuu villikissasta, jonka alalajeja löytyy Euroopasta, Afrikasta ja Aasiasta. Kesykissa kuuluu petoeläinten kissaeläinten lahkoon. Kissapopulaation arvellaan kesyyntyneen jo maanviljelyksen alkuaikoina. Kotieläimen lisäksi kissalla on ollut merkittävä rooli hiirien, rottien ja muiden tuholaisten pyydystämässä maaseutu ympäristöissä. Kissoja on koirien tavoin satoja eri rotuja maailmassa, mutta Suomessa yleisin kissa on maatiaiskissa.

Kissa on hyvä saalistaja ja sen aistit soveltuvat hyvin saalistukseen. Tarkkojen aistien lisäksi kissat myös harjoittelevat saalistustaitojaan leikkimällä pentuna mutta myös aikuisiällä. Kissoilla on myös erinomaiset kuulo-, näkö- ja tuntoaistit. Kissan näkö on pimeässä parempi kuin valoisassa nähden pienetkin liikkeet. Siten kissa hyödyntääkin tätä ominaisuutta ja saalistaa usein öisin. Kissalla on myös hyvä hajuaisti sekä tarkka kuulo ja sen korvat liikkuvat aktiivisesti toisistaan riippumatta. Makuaisti on aisteista heikoin, kissa ei voi maistaa makeaa.

Kissalla on kiima-aika yleensä keväällä ja syksyllä. Kissa kantaa poikasiaan 59-70 vrk:tta. Kissa synnyttää keskimäärin kuusi pentua. Kissanpennut syntyvät kuuroina ja sokeina, jota kestää noin kahden viikon ikään asti. Kissanpentujen luovutusikä on 12 vk:na, jolloin emo on ehtinyt opettaa niille riittävän määrän sosiaalisuutta ja kissatapoja, esimerkiksi hiekkalaatikolla käynnin. Kissa onkin siisti eläin, se tekee tarpeensa hiekkalaatikon tai ulos ja pitää itsensä puhtaana nuolemalla turkkiaan. Kissan keskimääräinen elinikä on 14-20 vuotta, mutta hyvin hoidettuna voivat elää pidempäänkin.

Kissan perusruoka koostuu lihasta, josta se saa tarvittavia ravintoaineita ja nestettä. Esimerkiksi kalasta ja kasviksista se ei saa vastaanotettua tarvittavia ravintoaineita tarpeeksi. Erityisesti heikkolaatuinen kuivaruoka voi sairastuttaa kissan, koska tällöin se saattaa juoda liian vähän. Usein terve kissa osaa säädellä syömistään kulutuksensa mukaan eikä syö lihotakseen. Poikkeuksena ovat steriloidut kissat sekä tylsistyneet kissat, jotka syövät ajankulukseen.

Tiesitkö? Mytologiassa kissoja pidettiin kotieläiminä, ja ne olivat myös hedelmällisyyden symboli

Kissan elekieli eroaa koiran elekielestä. Kun kissa on tyytyväinen, se usein kehrää hyväntahtoisesti. Vihaisena ollessaan sen häntä paksunee, selkä köyristyy ja ilme on uhkaava. Kissalle voi koiran tavoin opettaa myös temppuja, mutta kissa eroaa koirasta siinä, että se päättää itse milloin tottelee.